

nus in hæc verba *Non poterant, inquit, credere, quia hoc Isaïas propheta prædixit; hoc autem Propheta prædixit, quia Deus hoc futurum esse præscivit; quare autem non poterant, si a me queratur, cito respondeo, quia nolebant; malam quippe eorum voluntatem prævidit Deus, et per prophetam prænuñciavit (1).*

Ad alteram autem probat. deductam ex Ecclesiast. *Dist.* Quem Deus despexit despectione perfecta et absoluta, eademque despectione manente, *conc.*; imperfecta, *subdist.*; difficilius præ ceteris corrigi potest, *conc.*; nullo modo, *neg.* Eodem enim sensu id affirmavit Ecclesiastes, ac dixerat superius, cap. I, 15: *Perversi difficile corriguntur.*

Isaïas vero de punitione temporali judicæ reipublicæ loquitur, *conc.*; de spirituali derelictione, *neg.* prout contextus ostendit, in quo prædicuntur Judææ vastatio et futura captivitas. Quid si Patres etiam sensu spirituali et mystico citata verba intellexerunt, exponi debent de derelictione imperfecta; loquuntur enim de gratia conversionis, nempe efficaci, aut de gratia proxime sufficienti, qua interdum peccatores destitui possunt, quod et nos fatemur; non autem de privatione orationis, qua cæteras gratias obtinere valeant (2).

Inst. Frustra saltem obdurati ad Deum oratione confugiunt, a quo exaudiendi non sunt, ut videre est in Antiocho, de quo, II Machab. IX, 13, dicitur: *Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecutus. Ergo.*

Resp. Dist. ant. Si, non ut par est, confugiant, *conc.*; si debita ratione, *neg.* Ad exemplum porro Antiochi reponimus, ipsum oravisse quidem ad impetrandam salutem corporis, non autem animæ. Extra rem propterea tum istud tum similia ejusmodi exempla proferuntur.

(1) *Tract. lxx in Joan. n. 6.* Mens S. Doctoris melius cognoscitur ex toto contextu; numero siquidem 4° jam dixerat: *Fecerunt ergo peccatum Judæi, quod eos non compulsi facere, cui peccatum non placet; sed facturos esse prædixit, quem nihil latet. Et ideo, si non malum, sed bonum facere voluissent, non prohiberentur.* Deinde, n. 5, subdit: *Si non potuerunt credere, quod peccatum est hominis non facientis, quod non potest facere? Si autem non credendo peccaverunt, potuerunt ergo credere, et non fecerunt.* Demum solvit quæstionem, n. 6. verbis a nobis relatis.

(2) *Cfr. Sanctius in h. l. n. 25 et 24.* Quod suadet integrum istius capituli argumentum et nexus. Primum enim Israëliticus populus sistitur sub imagine vineæ a vitatore in fertili solo plantatæ et cultæ, providaque et liberali cura educatæ, sed in odendis fructibus Domini sui expectationem deludentis, eamque ob causam omni influxu cœlesti et cura atque custodia vinitoris privandæ ac penitus diruendæ (a v. 4 ad 6). Deinde Propheta, hujus parabolæ v. 7, significationem exponit. Tum singula populi scelera perstringit, nempe avaritiam et rapacitatem (v. 8 10), intemperantiam, luxuriam, temeritatem et inconsiderationem (v. 11, 14), ratiocinia improba, quæ suadent peccandi licentiam (v. 18 et 19), eversionem omnium veri et justî legum, etc. Denique horum scelerum et criminum pœnas denunciât (a v. 24 ad finem), nempe direptionem Judææ a longinquis populis. *Cfr. etiam Rosenmüller in hoc caput.*

Obj. secunda. 1° S. Augustinus, *Lib. V cont. Julianum: Cæcitas cordis, inquit, quam solum removet illuminator Deus, et peccatum est, quo in Deum non creditur, et pœna peccati, qua cor superbum digna animadversione punitur, et causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur (1).* 2° *Et, Exposit. in Ps. CLXVII: Ecce (Deus) deserit peccatorem, ecce non vocat, ecce non aperit sensum, ecce non infundit gratiam (2).* 3° Denique *lib. De nat. et grat. ait: Nec cogitat prævaricatorem legis, quam digne lux deserat veritatis, qua desertus utique fit cæcus, et plus necesse est ut offendant, et cadendo vexetur, vexatusque non surgat (3).* 4° Et alibi possim inculcat: *Desertum omni lumine veritatis velle non posse (4);* 5° tum: *Coginur fateri, aliis quibusdam peccatis ita eos excæcari meruisse, qua tamen excæcatione non potuerunt credere (5).* Exploratum est igitur ex toto Augustini systemate, omni prorsus gratia induratos peccatores destitui et omni lumine, in eoque statu constitutos surgere non posse, sed necessario in graviora impingere.

Resp. Neg. cons. Sed potius nihil magis inde exploratum esse colligitur, quam ab usum perpetuum doctrinæ S. Augustini ex parte adversariorum, quos impugnamus, quique non verentur contra apertam ejus mentem ejusmodi urgere testimonia.

Quandoquidem in istis textibus S. Augustinus vel loquitur hypotheticæ, ostendendo quid foret de homine omni prorsus gratia destituto, cæco et obdurato, ut evincat ejusdem gratiæ necessitatem adversus Pelagianos; vel agit de eo, quod contingit illi, qui destitutus est gratia efficaci aut proxime sufficienti in pœnam superbiæ ac factantiæ. Ast nunquam asserit, dari hominem omni prorsus gratia a Deo privatum, imo contrarium semper docuit.

Igitur ad 1, *Dist.* Si daretur ejusmodi cæcitas, illa sequerentur quæ enumerat S. Doctor, *conc.*; re ipsa datur ex mente S. Augustini, *neg.* Disputans enim adversus Julianum Pelagianum, qui gratiæ necessitatem negabat, S. Augustinus patet, quid esset homo sine gratia, aut illam respuens, ut patet ex verbis illis: *Cæcitas cordis, quam solum removet illuminator Deus.* Nusquam vero asserit, Deum illam cæcitatem non removere; quod tamen deberent ostendere adversarii, ut aliquid proficerent.

Ad 2, *Dist.* Explicans effectus desertionis, si daretur, *conc.*, quæ tamen revera datur, *neg.* Imo prosequitur S. Augustinus, *ibid.*: *Quis seipsum liberabit, si ille deseruerit? et quis liberat? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum Nostrum.* Deinde hujus gratiæ effectus commendans erga vel durissimos peccatores, subdit, quod, *etsi congelaverint et crystallum facti fuerint, non erunt duri misericordiæ Dei, emittet verbum*

(1) Cap. 5, n. 8.

(2) N. 26.

(3) Cap. 22.

(4) *Lib. De perfect. just. c. 19, n. 41.*

(5) *Lib. Septemdecim Quæst. in Math. quæst. xiv, n. 3.*

sum et tabefaciet ea, etc. (1); et addit: *Duri sunt enim per superbiam, quæ scilicet contemnit omnem gratiam.*

Ad 3, *Dist.* Qui superbia intumescens gratiam respuit aut ei resistit, *conc.*; qui gratiæ, quam ei Deus largitur, obsequitur, *neg.* Responsio patet ex dictis et ex contextu. Subdit enim S. Doctor. cap. seq.: *Deserti luce justitiæ et per hoc contenebrati, quid pariant aliud quam hæc omnia, quæ commemoravi opera tenebrarum, donec dicatur eis, si dicto obaudiant: Surge, qui dormis, etc. (2).*

Ad 4, *Neg.* Sed solum dicit, eum, qui desertus esset omni lumine veritatis, præcepta servare non posse; quod quidem verissimum est, ast longe alienum ab adversariorum assertionem, qui ea obijciunt tanquam absolute dicta ab Augustino.

Ad 5, *Dist.* Non potuerunt impotentia culpabili et voluntaria, *conc.*; absoluta, *neg.* Adjicit enim S. Pater post adducta verba, istos sic fuisse excæcatos, ut tamen illa excæcatio eis ad humilem confessionem, et sollicitam inquisitionem, et obedientem conversionem, et ferventem dilectionem valeret (3).

Obj. tertia. 1° Si obdurati acciperent gratias sufficientes ad salutem, nullum jam intercederet discrimen inter ipsos et peccatores reliquos; quod tamen admitti nequit. 2° Deinde quis nesciat, determinatum esse peccatorum numerum, ultra quem Deus nullum aliud dimittere decrevit, juxta illud Amos, I, 3 et seqq.: *Super tribus sceleribus Damasci, et super quatuor non convertam eum? 3° Hinc fit, ut obdurati et obcæcati interdum repentina morte abripiantur, aut in subitam incidant amentiam post peccatum admissum. His profecto nulla suppetit gratia ad salutem. 4° Accedit, doctrinam ejusmodi Theologorum, qui liberaliter ac indiscriminatim omnibus gratias diffundunt, perniciosam in praxi esse; etenim hæc doctrina semel constituta, virtus non amplius esset regula constans ac norma totius vitæ, sed potius ei substitueretur ratio componendi pessimam vitam cum optima morte (4). Ergo.*

(1) Loc. cit.

(2) Cap. 25, n. 25.

(3) *Cfr. ibid. S. Doctor. Vid. Tricassin. op. cit. De necessaria ad salutem gratia, sect. iv, § 1 et seqq. ubi perquam luculenter patet factam malam adversariorum fidem in his testimoniis aliisque similibus afferendis. Cfr. etiam Dechamps, Hæres. Jansen. lib. III, disp. xv et seq. Mirum propterea est, nonnullos theologos catholicos ausos esse hæc ipsa S. Augustini testimonia proferre, quæ Calvinus et Jansenus urgent, ut evincant Deum excæcatis et obduratis nullam gratiam tribuere.*

(4) Ita Sismondi, *Hist. des Répub. Ital. t. xvi, pag. 415 et 416;* ubi scribit: *La vertu, au lieu d'être la tâche constante de toute la vie, ne fut plus qu'un compte à régler à l'article de la mort. Il n'y eut plus aucun pécheur si aveuglé par ses passions qui ne projetât de donner, avant de mourir, quelques jours au soin de son salut; et dans cette confiance il abandonnait la bride à ses penchants déréglés. Les casuistes avaient dépassé leur but en nourrissant une telle confiance; ce fut en vain qu'ils prêchèrent alors contre le retard de la conversion; ils étaient eux-mêmes les créateurs de ce dérè-*

Resp. ad 1, Neg. Nam peccatores reliqui uberioris et frequentiores gratias consequuntur præ obduratis et obcæcatis.

Ad 2, *Dist.* Determinatus est peccatorum numerus quoad eos, qui post patratum aliquid peccatum aut moriuntur aut in amentiam perpetuam incidunt, *conc.*, quoad eos, qui in vivis supersunt et mentis compotes in ordine ad gratias efficaces, *trans.*; in ordine ad gratias proxime aut remote sufficientes, quibus semper respicere valeant, *neg.* Eo ipso enim, quod peccatores semper teneantur præcepto conversionis et spei, nunquam omni gratia, quamdiu vivunt, privantur juxta illa quæ dicta sunt. Testimonium vero Amos est tantum de pœna temporali nec proinde ad rem præsentem facit (1).

Ad 3, *Dist.* Qui tamen usque ad id temporis gratias necessarias ad salutem obtinuerint, *conc.*; securus, *neg.* Justo proinde Dei judicio plectuntur post tot gratiarum ab usum. Adde, ejusmodi difficultatem perinde ac præcedentem æque premere eos, qui saltem peccatoribus communibus gratias dari contendunt.

Ad 4, *Neg.* Imo opposita doctrina, quæ omnem spem adimit conversionis in extrema vitæ periodo constitutis, viam facilem aperit ad quævis scelera; cum nullo freno coercantur illi, quorum animos hæc sententia imbuerit. Quo enim se vertent, quorum desperata salus declaratur? Qui autem abutuntur catholica doctrina, quæ docet spem semper superesse salutis, sibi ipsis perniciem consciscunt. Spes enim eo difficilius evadit, quo major præcessit gratiarum abusus. Committunt ipsi negotium omnium maximum incerto eventui, cujus omnia adjuncta prorsus ignorant. Itaque deterrandi sunt peccatores, quamdiu vivunt; sed non deneganda ipsis consolationis ac spei jucunditas est, dum in extremis versantur, cum scilicet nullum aliud remedium præteritis malis amplius suppetit, nullusque illinc datur regressus (2).

glement d'esprit, inconnu aux anciens moralistes; l'habitude était prise de ne considérer que la mort du pécheur et non sa vie, et elle devint universelle. Magis mirari subest, hunc auctorem potuisse exprobrare Catholicis morum corruptionem proveniente ex principio de possibilitate conversionis, qui sectam profiteretur, in qua prædicatur inutilitas honorum operum ad salutem, quique præterea idololatriæ apologiam texuit.

(1) *Cfr. Sanctius in hunc loc. qui in primis adnotat, ibi ternarium numerum pro indefinita multitudine scelerum a Propheta usurpari; deinde illam conversionem longe verisimilius vim habere sensus negativi, ita ut hæc sententia ex Dei nomine exurgat: Si populum illum solum communem peccatorum multitudinem admisisset, non converterem illum, seu ei non parcerem ac punirem, nunc multo minus parcam, postquam quarto peccato seu novo scelere genere cumulum ceteris peccatis addidit? Denum ostendit agi de supplicio temporali, quod vv. seqq. Propheta designat; siquidem nihil aliud præter bellum, fugam et incendium comminatur, quæ omnia longe absunt a spirituali supplicio.*

(2) Præstat huc quoque asserre, quæ in hanc rem scribit cit. Manzoni: « At, » ait ipse, « si Ecclesia tam parum confidit de iis, qui appropinquante morte,

PROPOSITIO IV. — *Infidelibus omnibus, etiam negativis, datur pro loco ac tempore gratia sufficiens ad salutem.*

Infideles *negativi* illi nuncupantur, qui nihil unquam de fide audierunt. *Positivi*, qui cum fidei notitiam habuerint eam amplecti noluerunt, aut eam respuerunt. De istis nulla quaestio esse potest. De primis proinde fere tota lis est. Omni penitus gratia sive proxime sive remote sufficienti ad salutem eos destitutos esse, contendunt non solum Jansenistae omnes, sed nonnulli etiam Theologi catholici, adversus quos enunciatae propositionem tanquam certam pariter propugnamus.

Sane ab Alexandro VIII proscripta est haec propositio, qui est num. V : *Pagani, Judaei, haeretici atque hujus generis nullam omnino accipiunt a Jesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam et inermem, sine omni gratia sufficienti* (1). Proscriptae pariter sunt a Clemente XI

ad meliora sese convertunt, cur sollicite peccatori moribundo succurrat? Sane ideo, quod exigua sit spes ejus, totis viribus succurrere conatur. Quoniam res difficilis est, omnem et sui cordis, et suae suasionis caritatem impendit. Tenuissima spes salvandi filium summi sufficit Ecclesiae, ut eum derelinquere nolit. Numquid Ecclesia propterea quemquam adhortatur, ut tenuissimam spem sibi reservet? Qui laudabiliter optulantur homini, quem e flumine rapuerunt cum jam vite vel nullum vel incertum signum appareret, numquid arguendi sunt, veluti si homines, ad sese suffocandos incitarent?

Porro observandum est, Ecclesiae hac in re duplicem esse agendi rationem: peccatoribus, qui valetudinis vigore gloriantes, et peccandi tempus et penitendi spatium, sibi in futurum promittunt, terrorem inspirare conatur; moribundis autem fiduciam ingerit. Nulla hic contradictio, sed prudentia et veritas. Peccatores in utroque statu dimidiam questionis partem considerant: Ecclesia autem ipsis eam partem representat, cujus obliviscuntur. Possibilitate obtinenda salutis illuduntur priores: utile est ipsis difficultatem ostendere; alii contra, hanc difficultatem ita animo volvunt, ut nihil eos magis a convertendis affectibus ad Deum impediatur, quam difficultas de Dei misericordia...

Et infra: *Ecclesia revera cum benignitate suscipit hominem solum, e societate, e vita ejiciendum, minister ejus se medium collocat judicem inter et carnificem. Utique inter judicem et carnificem, quia ubique occurrit anima salvanda vel consolanda, ubiqueque repugnantia superanda, vel dolorosorum affectuum absque mercede temporali series, ibi est Ecclesiae ministro locus honorificentissimus... Quis elicit angustias hominis qui patibulum coram aspexit, et cogitatione ad conscientiam refugiens, delicti sui memoriam offendit; qui non pro causa sanctae mortem appetit, sed delicta sua ut expiet? Et Ecclesia non conaretur acerbum hunc dolorem ad utilitatem convertere infelicis hujus hominis, qui eum effugere nequit? Fieri ne posset, ut aliquando misericordiam non polliceretur; ut aliquando hominem derelinqueret? Memor sanguinis quem I. C. pro eo effudit, ipsi pandit brachia sua, conaturque efficere, ut pretiosus sanguis non in cassum pro illo effusus sit. Neminem autem certum facit, sive peccatorem, sive alterum; et doctrinae ejus adversatur quicunque se certum hac de re existimat.*

(1) Cfr. Viva, op. cit. in Prop. 17 et v. damnatas ab Alex. viii, n. 5.

sequentes Quesnelli propositiones, nempe XXVI: *Nullae dantur gratiae nisi per fidem*; XXVII: *Fides est prima gratia et fons omnium aliarum*; XXIX: *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia*. Doctrina igitur catholica docet, Paganis, Judaeis, etc. dari gratiam sufficientem, dari gratias ante fidem, ideoque et iis, qui sive ejus notitiam habuerint sive non, praeterim eum damnatae fuerint haec propositiones Quesnelli in sensu auctoris (1).

Inniti autem haec doctrinam Scripturarum auctoritati, patet ex testimonio Apostoli, I Timoth. II, 1 et seqq. qui vult a fidelibus orationes fieri *pro omnibus hominibus*. Hoc enim bonum est, ait, et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, ET AD AGNITIONEM VERITATIS VENIRE. Unus enim Deus, et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Jam vero, nisi Deus gratias saltem sufficientes ad salutem tribueret infidelibus, dici non posset, eum habere sinceram voluntatem ipsos salvandi, aut Christum pro iis mortuum esse; nam ut, optime loquens de hac Dei voluntate, Angelicus Doctor ait: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo naturae in finem salutis, et praeventia in finem, omnibus communiter proposita tam naturalia quam gratuita* (2).

Rursus Joan. I, de Verbo divino dicitur: *Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Quae quidem verba expendens S. Joan. Chrysostomus, quaerit: *Si illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quomodo pacto homines sine lumine permanent?* Respondet autem: *Quantum in ipso est. Si qui autem sponte sua mentis oculos claudentes, hujus lucis radios percipere nolunt, non ex natura lucis evenit, quod in tenebris maneant, sed ex nequitia eorum, qui sponte se hoc privant munere. Gratia quippe in omnes effusa est... Qui vero nolunt hoc sui dono, hanc sibi ipsis caecitatem imputari oportet* (3). Eidem reliqui Patres Graeci omnino consentiunt.

Graecis Patribus Latini item consonant. S. Ambrosius, *In Psalm. CXVIII: Mysticus sol ille justitiae*, inquit, *omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, et omnibus resurrexit... Si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat* (4). S. Augustinus, *In Ps. XVIII: Et non est, qui se abscondat a calore ejus. Cum autem Verbum inquit, etiam caro factum est et habitavit in nobis... non permisit ullum mortalium excusare se de umbra mortis; et ipsam enim penetravit. Verbi calor* (5). Antiquus Auctor librorum *De vocatione gentium*, lib. II, cap. XXVI, inter cetera scribit: *Opitulatio (divina) per*

(1) Cfr. Fontaine in *Constitut. Universitatis theologiae*, propugnata ad has propositiones, quarum verum sensum prius aperit, quod nempe actus fidei theologiae sit prima gratia; deinde late tum ex Scriptura, tum ex Patribus, Conciliis ac Theologis confutatur.

(2) *In I Sent.* dist. XLVI, quaest. 1, art. 1.

(3) *Honif. VIII, al. vii, in Joan.*, pag. 48.

(4) *Serm. viii, n. 87*, edit. Maur.

(5) *Lib. I, n. 7.*

innumeros modos, sive occultos, sive manifestos, omnibus adhibetur; et quod a multis refutatur, ipsorum est nequitiae, quod autem a multis suscipitur, et gratiae est divinae et voluntatis humanae. Et cap. XXXI, concludit: *Elaboratum est, quantum Dominus adjuvit, ut non solum in novissimis diebus, sed etiam in cunctis retro seculis probaretur, gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse, providentia quidem pari et bonitate generali, sed nullimodo opere diversae mensura, quoniam sive occulte, sive manifeste, ipse est (ut Apostolus ait) Salvator omnium hominum; maxime fidelium* (1).

Constat igitur tum ex Scriptura tum ex Patrum Graecorum et Latinorum unanimi consensu, qui innititur et voluntati Dei sincere salvandi omnes homines et Christi morti pro omnibus, nemini prorsus a Deo negari auxilia necessaria, quibus ad salutem pervenire quilibet possit; ideoque et infidelibus tum positivis tum negativis gratias sufficientes a Deo concedi.

Ne tamen videamur ludere in ambiguo, ad praevendas difficultates animadvertendum est, si proprie sit sermo de infidelibus negativis, non eo sensu a nobis affirmari ipsis gratias sufficientes praesto esse, quasi illic supernaturales sint tum ratione substantiae tum ratione finis. Exploratum enim est, ut superius adnotavimus, nullas dari gratias supernaturales propriae dietas, seu etiam ratione finis ante vocationem ad fidem, undecumque haec ad fidem vocatio proveniat, sive ex medio externo praedicationis, sive ex medio interno illustrationis supernaturalis. Quare gratiae de quibus agimus, et quas ostendimus dari infidelibus, sunt gratiae medicinales, quibus adjuti infideles possunt adimplere legem naturalem ac vincere difficultates, quae eidem observantiae adversantur; opera autem horum adjumentorum ope parva intra ordinem morales honestatis continentur. His autem gratis si infideles obsequantur, majora eis subsidia adjiciuntur, donec Deus ex gratuita sua misericordia vocet eos ad finem supernaturalem per initium fidei, sive per homines ad hoc missos, sive per Angelum, sive interius per se, sive quavis alia ratione, prout ei bonum visum fuerit. Quo spectant verba, quae superius retulimus ex S. Thomae, *Quaest. XIV, De verit.* art. XI, ad 1: *Si aliquis taliter nutritus, etc.* (2). Atque hinc rectius

(1) Inter opp. S. Leonis, edit. Baller. tom. n.

(2) Eadem habet, lib. III, *Contra Gent.* cap. 159, ubi scribit: *Licet aliquis per motum liberi arbitrii divinam gratiam nec promereri nec acquirere possit, potest tamen se ipsum impedire ne eam recipiat... Cum hoc sit in potestate liberi arbitrii, impedire divinae gratiae receptionem, vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei, qui impedimentum praestat gratiae receptioni. Jam vero qua ratione posset homo nisi gratia medicinali adjutus haec impedimenta tollere? Similia habet, *In II Sent.*, dist. XXVIII, art. 4; neque unquam contrarium docuit, ut nonnulli autumant, eo quod I, 2, q. 109, a. 6, ad 2, ejusmodi effectum theologice exponat, de faciente quod in se est ex viribus gratiae: *Et ideo cum dicitur, inquit, homo facere quod in se est, dicitur, hoc est in potestate hominis secundum quod est motus a Deo; ibi enim loquitur S. Doctor de praeparatione ad gratiam sanctificantem seu ad justificationem. En statum questionis, quem ipse declarat in corpore articuli: Duplex est, inquit, praeparatio vo-**

intelligitur verus sensus effecti theologici, de quo superius egimus: *Facienti, quod in se est, Deus non denegat gratiam*.

DIFFICULTATES.

Obj. prima. 1° Apostolus, Act. XIV, 15: *Deus inquit, in praeteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas; et XVII: Tempora hujus ignorantiae despiciens Deus*. Gentes igitur omni penitus gratia caruerunt. 2° Quoniam enim fuerit istarum gentium conditio, declarat idem Apostolus, ad Ephesios (II, 12) scribens: *Erat illis in tempore sine Christo... Promissionis spem non habentes, et sine Deo in hoc mundo*. 3° Tantum vero adest, ut Deus velit omnes gentes ad fidem vocare, ut Paulus et Barnabas, prout legitur Act. XVI, 6, *velit fuerint a Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia*. Ergo.

Resp. ad 1, *Dist.* Dimisit Deus gentes ingredi vias suas ac illa ignorantia tempora despexit, non eis tribuendo immediate gratiam fidei; prout tribuerat Judaeis, *conc.*; omnem absolute gratiam donando, qua potuissent ad fidem ac salutem pervenire. *neg.* In utroque epim loco testatur Apostolus, non sine testimonio Deum se reliquisse, quo gentes potuissent ipsum quaerere et invenire; quod sine gratia saltem sufficienti fieri nequit.

Ad 2, *Dist.* Respectu Judaeorum, in quorum comparatione Apostolus Ephesios olim gentiles alloquitur, *conc.*; in se et absolute, *neg.* ut patet ex contextu, dicit enim eos alienatos fuisse a conversatione Israel, et hospites testamentorum.

Ad 3, *Dist.* Id est dilata est in aliud tempus praedicationis Evangelii in Asia, *conc.*; negata est in perpetuum, *neg.* Non multo enim post idem Apostoli Evangelium ibidem annunciarunt, ut referunt ipsa Acta Apostolica. Interim non omni gratia destituti Asiatici fuerunt, ut ex dictis colligitur.

Obj. secunda. Fides ex Concilio Trid. sess. VI, cap. VIII, est initium et radix omnis justificationis. Fides igitur in Christum est prima gratia; quod plane cohaeret cum doctrina S. Augustini, qui, lib. *De praedest.* 88, cap. VII, loquens de fide, 2° ait: *Ipsa prima datur, ex qua impetrentur cetera, quae proprie*

*tuntatis humanae ad bonum. Una quidem ad bene operandum et ad Deo fruendum; et tamen praeparatio voluntatis non potest fieri sine habituali gratia dono, quod sit principium operis meritorii; alio modo potest intelligi praeparatio voluntatis humanae ad consequendum ipsum gratiae habitualis donum; ad hoc autem, quod praeparat se homo ad susceptionem hujus doni, non oportet praesupponere aliquid aliud donum habituale in anima, quia sic procederetur in infinitum; sed oportet praesupponi aliquod auxilium gratuitum Dei interius animam moventis, sive inspirantis bonum propositum. His enim duobus modis indigemus auxilio Dei. Haec interpretatio communis fere est pluribus antiquis Scholasticis illius aetatis. Cfr. apud Du Plessis d'Argentré, op. cit. *De multiplici genere divinae gratiae*, etc. Imo addo, hoc effectum, quod vix in terminis non habetur penes Isidorum Pelus. lib. v, ep. 459, Scholasticos juxta sensum a nobis expositum hausisse ex antiquis Patribus, ut ostendit Cl. Isaacus Habert, op. cit. *Theol. Graec. Patrum*, lib. 4, cap. XXIV, §§ praesertim 3 et 4.*

opera nuncupantur, in quibus juste vivitur; et lib. *De grat. et lib. arb.* cap. XIII: *Gratia*, inquit, *per fidem Jesu Christi eorum tantummodo est, quorum est ipsa fides; et Tract. III in Joan. n. 8*, sciscitatur: *Quam gratiam primo accepimus? Fidem*, respondet, *quia*, ut ibidem subdit n. 9, *ipsa fides gratia est; quam doctrinam iterum inculcans S. Doctor in lib. De gestis Pelagii, cap. XIV, n. 54: Ipsa (fides), scribit, initium est, unde bona opera incipiunt. Constat proinde fidem omnium gratiarum primam omnino esse; cum vero eadem fide careant infideles negativi, plane consequitur, nullam ipsis gratiam tribui.*

Resp. Ad 1, *Dist.* Fides est prima gratia proxime influens in dispositiones ad justificationem, *conc.*; est prima gratia, quae infidelibus conferatur, *neg.* Multi enim vocantur ad fidem per gratias remote sufficientes, quibus si bene utantur, Deus gratuito et ex sua liberalitate, ut diximus, eis tribuit fidei donum, ut ex facto Cornelii patet, aliisque passim.

Ad 2, *Dist.* Est prima gratia Salvatoris, proxime disponens ad justificationem, *conc.*; simpliciter et absolute, *neg.* ut contextus ipse ostendit; disserit enim S. Doctor de operibus salutaribus, ad quae requiritur gratia supernaturalis ac proprie dicta. Atque ita responsio extenditur ad reliquos textus, qui eundem sensum prae se ferunt; nec aliud evincunt, nisi vocationem ad fidem esse primam gratiam supernaturalem proprie dictam, quae proxime disponit ad justificationem per opera salutaria.

Obj. tertia. Si gratiae saltem remote sufficientes ad salutem darentur infidelibus omnibus etiam negativis, quibus ipsi instructi per mandatorum observantiam possent pervenire ad fidem, plura consequerentur absurda non minus a S. Augustini quam a totius Ecclesiae doctrina prorsus aliena. Ac 1° sequeretur, opera naturaliter honesta homines disponere ad fidem; 2° vocationem ad fidem non amplius esse gratuitam, sed dari juxta merita naturalia; 3° gratiam esse omnibus communem; 4° qui sunt totidem errores Pelagianorum et Semipelagianorum; atque ut postremo huic errori insistamus, 5° praeterquam quod gratia communis omnibus non esset amplius gratia, et 6° quemadmodum loquitur S. Thomas: *Si (gratia) omnibus datur, non videtur aliud esse quam aliquod naturale donum; nam in nullo inveniuntur omnes homines convenire nisi in aliquo naturali (1), 7° S. Augustinus expresse pronuntiat de gratia: Scimus non omnibus hominibus dari (2); et S. Prosper fidenter lacessit Semipelagianos in Carmine de ingratis, cap. XI, v. 275 et seqq.*

... Dic, unde probes, quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Praetereat, cui non regnum vitamque beatam
Impertire velit (3).

Ergo.

(1) *Quaest. xxiv de verit. a. 13.*

(2) *Epist. cccvii ad Vital. n. 16.*

(3) *Opp. S. Prosperi, edit. D. Joan. Salinas, Romae 1752.*

Resp. *Neg. ant.* Ad primam prob. *Dist.* Sequeretur ejusmodi opera disponere homines ad fidem negative, *conc.*; positive, *neg.* ut patet ex iis, quae disseruimus agendo de gratiae necessitate et gratuitate; fidelis enim mandatorum observantia, quae per auxilium divinae gratiae obtinetur, removet tantum obstacula ad ulteriora et uberiora auxilia excipienda (1), ac minus indignos homines efficit divina et gratuita vocatione. Si sermo vero sit de iis, qui in Deum creatorem et remuneratorem credunt, dici posset, hos non omni penitus fide destitui supernaturali, quamvis ea sit adhuc imperfecta, et quodammodo inchoata per supernaturale aliquod lumen ipsis a Deo inditum, cujusmodi fuit in Cornelio, de quo scribit S. Augustinus: *Non sine aliqua fide donabat et orabat (2); et qua per gradus usque ad perfectam perveniri potest mediante cooperatione ad superiores gratias. Fiant ergo, inquit idem S. Doctor, inchoationes quaedam conceptionibus similes; non tamen solum concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniantur aeternam (3).*

Ad 2, *Neg.* juxta modo dicta; his enim dispositionibus non obstantibus, posset Deus vocationis gratiam non concedere.

Ad 3, *Dist.* Qualem adstruimus, *conc.*; gratiam supernaturalem proprie dictam tum ratione sui, tum ratione finis, nempe fidei, *Neg.* Non enim omnium est fides, inquit Apostolus, *I Thess. III, 2.*

Ad 4, *Neg.* Siquidem error Pelagianorum in eo erat, quod inficiarentur gratiae necessitatem, cum sine illa, ex istorum systemate, homines propriis viribus possent totam legem servare, tum gratiam promereri. Error vero Semipelagianorum versabatur pariter circa gratuitatem gratiae; cui aliud adnectebant veluti corollarium, gratiam nempe aequali ratione omnibus propositam esse, neque expectare ad sese communicandam nisi praevium liberae voluntatis motum, ut suo loco exposuimus. Nihil porro commune habet cum his erroribus doctrina catholica, quae tradit, ex sola Dei liberalitate dari hominibus infidelibus gratias sufficientes, quibus sanetur infirmitas per peccatum originale contracta ad legem servandam.

Ad 5, *Neg.* Ut enim aliquid gratia dicatur et sit, satis est ut non sit debitum; jam vero Deus ex sola misericordia sua ac intuitu meritorum Christi gratiam confert. Sanè creatio omnibus rebus existentibus communis est, num quid propterea non erit amplius gratuita? Nonne gratia omnibus Angelis communis fuit, fatentibus Jansenianis, et communis fuisset omnibus hominibus, si Adam non peccasset?

Ad 6, *Dist.* Et loquitur S. Thomas de gratia sanctificante in praesenti statu, *conc.*; loquitur de gratia actuali, *neg.* Quid enim senserit de istius distribu-

(1) S. Thom. vocat *Removens prohibens.*

(2) *De praedest. Sanct. cap. 7.*

(3) *Lib. 1 Ad Simplic. quaest. n. n. 2.* In hoc ipso numero scribit: *Incipit homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere, vel interna, vel externa admonitione motus ad fidem.*

tionem, patet tum ex iis, quae paulo ante ex ipso retulimus, tum ex iis, quae lib. III, *Contra gentes*, cap. CLIX, scribit: *Deus quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare; vult enim omnes homines salvos fieri et ad cognitionem veritatis venire... sed illi soli gratia privantur, qui in se ipsis gratiae impedimentum praestant; sicut, sole mundum illuminante, in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, si ex hoc aliquod malum sequatur, licet videre non possit, nisi lumine solis praeviente.*

Ad 7, *Dist.* Et S. Augustinus, S. Prosper alique, quorum similia testimonia adduci possent, negant gratiam fidei omnibus dari, praesertim ad sensum Semipelagianorum, adversus quos agebat, *conc.*; sensu catholico a nobis exposito, *neg.* Gratia actualis fidei perfecte et justificationis profecto non omnibus datur, et hoc sensu recte illi Patres id inficiati sunt adversus Semipelagianos, contententes hanc pariter omnibus dari, praesertim si per conatus, per desiderium, per naturalem humanam voluntatem, aut merita naturalia sibi comparata propria virtutem promeruerint. Mentem Semipelagianorum exponit idem S. Prosper, *Carm. eit. cap. I, v. 29 et seqq.*

NULLUM AUTEM EX CUNCTIS EXORTUM MUNERIS HUIUS
JUDICIO GENITUM ESSE DEI; SED QUOMQUE MERERI
LIBERTATE SUA, UT CAPIAT PROMISSA VOCANTIS,
QUE SINT AVERSIS INDEBITA, DEBITA RECTIS.

Nos vero adstruimus, nemini deesse gratiam sufficientem ad servandam divina mandata.

Obj. quarta. 1° Si infidelibus tribuerentur gratiae sufficientes ad servandam legem naturalem, possent in illo statu diligere Deum super omnia; quod tamen dici nequit, alioquin possent justificari et salvari sine fide in Christum. 2° Praeterea, si infideles iisdem gratiis bene utentes possent ad fidem pervenire, nulla amplius in ipsis daretur ignorantia invincibilis et inculpabilis, mysteriorum fidei; atque haec propositio in Baio damnata est. Veram porro fore hanc Baii propositionem in hypothesis, quod omnibus darentur gratiae sufficientes, ita conficitur: Illud saltem indirecte vincibile et culpabile censendum est, quod est voluntarium in causa; atque illa mysteriorum fidei ignorantia esset voluntaria in causa, ob voluntariam nempe legis naturalis transgressionem. 3° Quanquam ex facto ipso ejusmodi hypothesis destruitur; si enim gratia fidei iis concederetur, qui gratis saltem remote sufficientibus bene obsequerentur, debuisset profecto dari Tyrriis et Sidoniis, qui credituri fuissent in Christum, visis ejus miraculis, quae patravit apud Corozaitas et Bethzaiditas, quin tamen iis data non fuerit. Patet proinde, nullam infidelibus gratiam conferri, quae non nisi noxia ipsis foret; imputarentur enim propter hanc gratiam eorum transgressiones legis naturalis ad culpam, quae sine illa, utpote involuntaria seu necessario factae, non imputarentur, saltem in doctrina Catholicorum. Ergo.

Resp. ad 1, *Neg. min.* nempe dici non posse cum

hujusmodi gratiis infideles Deum diligere super omnia, cum nihil obstat. Nec tamen inde inferri potest eos justificari; cum ejusmodi amor non esset nisi naturalis ordinis, sine fide autem, ac propterea sine actu supernaturali nemo potest justificationem adipisci, cujus illa radix, initium et fundamentum est (1).

Ad 2, *Neg.* Ad prob. *Neg.* iterum. Ad hoc enim, ut aliquid voluntarium in causa censeretur, duo requiruntur, tum nempe ut effectus ex ea necessario profluat, tum ut, saltem in confuso, ut praesertim, idem effectus secutus praevideatur. Cum autem infideles nullam, neque levem notitiam aut suspicionem habeant mysteriorum fidei, nulla ratione, dum naturalem legem transgrediuntur, illorum ignorantiam aut volunt aut intendunt. Falso praeterea, qui haec opponunt, pro certo sumunt, his operibus deberi gratiam fidei. Hoc porro sublato fundamento, corruiat difficultas.

Ad 3, *Neg.* Ad prob. *Dist.* Tyrriis et Sidoniis collata gratia fidei fuisset, si haec pro meritis vel ex praevio bono ipsius usu conferretur, *conc.*; si gratuito ac independentem ab ejusmodi praevisione, *neg.* Deus enim dominus est donorum suorum, nec quidpiam alicui debet.

Ad 4, *Neg.* Ut ex dictis constat. Negamus praeterea, ejusmodi gratias, quae conferuntur infidelibus negativis ad mandatorum observantiam, ipsis noxias fore. Cum enim facultatem expeditam tribuant ad praecipua implenda, si infideles iis resistent vel non obsequantur, sibi debent imputare, si ea non impleant, maxime quod, iis etiam gratis absentibus, legis naturalis transgressiones ipsis imputari deberent ad culpam, cum physica saltem potentia polleant ad eam servandam; necessitas proinde, in qua versarentur sine gratia, non esset nisi moralis, minime vero absoluta.

PROPOSITIO V. — Deus, quantum ex se est, media sufficientia etiam insipientibus decedentibus absque baptismo praeparavit, quibus ad salutem pervenire possent.

Tota quaestio in eo versatur, utrum Deus, quantum ex se est, sufficienter providerit media salutis

(1) Nonnulli Theologi contendunt in infidelibus negativis ad hoc, ut actum supernaturalem cum gratia eliciant, sufficere fidem implicitam in Christum. Quo referunt verba Apostoli, *Hebr. xi, 6: Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.* Hanc sententiam tenuerunt Scotus, Soto, Suarez alique non pauci. Card. Gotti, *Theol. Scholastico-Dogmatica*, tom. x, seu i, in 2, 2, S. Thomae. *Tract. de fide*, quaest. ii, dub. iv, § 1, de hac sententia scribit: *Sententia negans, fidem explicitam Christi et Trinitatis esse ita necessariam, ut sine ea nemo justificari aut salvari queat, valde probabilis est. Eam enim videtur docere S. Thomas tum hac 2, 2, q. 10, a. 4, ad 3; tum p. 3, q. 69, a. 4, ad 2, ubi de Cornelio Centurione ait: Ante baptismum Cornelius et alii similes consequuntur gratiam et virtutes per Fidem Christi et desiderium baptismi implicitae vel explicitae. Cardinalis tamen adhæret sententiae affirmanti tanquam probabiliori et tutiori.*

obtinenda infantibus, qui ex solo naturali rerum seu naturæ cursu ex vita excidunt, quin illa ratione potuerit ipsis baptismi remedium applicari. Alii negant, alii affirmant. Nos his subscribimus sequentibus rationum momentis ducti.

Primo, Deus sincere vult etiam istorum parvulorum salutem; ergo, quantum ex se est, debuit ipsis salutis media sufficienter providere, quibus ad eam pervenire possint.

Secundo, Christus pro his quoque infantibus mortuus est, et sanguinem suum fudit ex vero ac sincero desiderio eos salvandi; ergo iis etiam media vere sufficientia, quibus eternam vitam consequi possint, meritis est ac preparavit.

Hæc autem nonnullis exemplis confirmari ac declarari possunt. Eadem ratione ac censerentur vere ac sufficienter medicis vel dominus providisse salutem infirmi aut libertati captivi, qui remedium vel summam pecuniarum ad eos per fatulum miserint, etsi hic fatulus vel subita morte correptus vel alio modo detentus fuerit, vel ex propria escitantia alio divertens pharmacum aut pecuniam non attulerit; sic Deus censendus est, quantum est ex se, sufficienter istorum infantium salutem prospexisse per baptismi sacramentum, licet administrari illud ipsis minime potuerit ex aliquo impedimento, vel a naturali naturæ cursu exorto, vel ex negligentia aut culpa hominum.

DIFFICULTATES.

Obj. 1° Deus sufficienter iis remedium salutem non providit, si ipso nolente nullo pacto remedium istud applicari potest; id porro sæpe testatur S. Augustinus, qui præsertim in lib. *De dono persever.* cap. XII, et *Epist. CXCIV*, aperte docet, plerumque parvulo non conferri baptismum. *Deo nolente*. 2° Loquens præterea loc. cit. *De dono persever.* de infantibus, quorum aliqui baptizantur, alii vero baptizari non possunt: *Quare*, interrogat, *alios potius quam illos liberat? Respondet autem: O homo, quis es qui respondeas Deo? Inscrutabilia sunt judicia Dei.* Pro certo igitur sumit, ex sola Dei voluntate fieri, ut alius baptizetur, alius vero baptizari nequiverit; non igitur ex naturæ cursu aut alia causa id repeti debet.

3° Sane qui eam naturæ ordinem instituit, in quo prævidit futurum, ut infans prius moriatur, quam ei baptismum administrari possit, non censetur istius salutis sufficienter prospexisse: *Insanum omnino et contra rationem est, dicere, voluntatem Dei ex Dei voluntate non fieri*, ut recte arguatur adversus Semipelagianos S. Prosper (1). Ex Dei autem voluntate hæc naturæ ordo constitutus est, et cum tali prævisione.

4° Accedit, quod omnis provisor teneatur malum avertere ab eo, cui providet, ut vere dici possit sufficienter ejus bono prospicere. Cum igitur Deus ab infantibus ejusmodi impedimentum non averterit,

(1) In *Resp. ad IV Object. Vincentian.* In App. ad tom. x opp. S. Aug.

evidens est, remedium salutem iis minime providisse. Ergo.

Resp. ad 1. Dist. Si administrari non possit baptismum, Deo nolente positive, *conc.*; Deo nolente negative seu permissivè, ut aiunt, *Subd.* Antecedentes ad prævisionem causarum impediendum, *conc.*; consequenter tantum, *neg.* Voluntas enim Dei antecedens salvandi homines semper conditionata est, dummodo nempe nihil obstat vel ex mala hominis voluntate, si sermo sit de adultis, vel ex generali naturæ cursu, si sermo sit de infantibus. *Non est ex defectu divine misericordie*, inquit S. Thomas, *quod in maternis uteris existentibus remedium non exhibetur, sed quia non sunt capaces illius remedii. Quia non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesie* (1). Nec alio sensu intelligi debet S. Augustinus, qui pluries ostendit adversus Julianum, etiam pro his infantibus Christum mortuum esse (2).

Ad 2. Dist. Interrogat Augustinus, quare unus infans præaltero in talibus adiunctis constituatur, ut baptizari possit, alter vero non possit, seu comparative, *conc.*; absolute, *neg.* Talem vero esse mentem S. Augustini ostendit quæ ipsemet scribit, *Epist. CXCIV*, n. 52 et seqq. in qua querit: *Cur providentia Dei non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, et nonnullis consulit filiis impiorum?* et exclamandum docet cum Apostolo: *O altitudo! Quandoquidem ab inscrutabilibus Dei judiciis pendet, cur alter in ea rerum dispositione collocetur, in qua vivat et sanctum lavacrum percipiat, alter vero non item.*

Ad 3. Dist. Si ille, qui talem naturæ ordinem instituit, directe et in eum finem eum instituisset, ut non possit applicari remedium salutis ejusmodi infanti, *conc.*; si hunc finem non intendat, *neg.* Natura enim in presenti casu est subjectum gratiæ, cui scilicet gratia supervenit, quæ proinde per accidens omnibus vicissitudinibus subjacet, cui subjacet ipsa natura, quam gratia, ut ita loquar, complet et informat. Cum propterea Deus prius sit auctor naturæ quam gratiæ (logice saltem, seu ratione et ordine), hinc voluit hanc naturæ vicissitudines sequi, quas ut provisor universalis nullo modo impedire aut evertere tenetur, etsi aliquis per accidens pereat.

Constat itaque S. Prosperi effectum accipiendum esse, cum cætera paria sunt, minime vero cum agitur de collisione duorum ordinum, quorum alter ab altero pendet, cui subordinatus est, nec est nisi conditionatus.

(1) In *IV sent. dist. vi. q. 1, a. 4, ad 1.*

(2) Sic *Cont. Jul.* lib. vi, cap. iv. Cum Julianus negaret parvulos mortuos esse per peccatum, S. Augustinus ostendit illos reipsa per peccatum mortuos esse, quia *Christus mortuus est pro illis* perinde ac pro cæteris; ait enim: *Si abs te queram, si non sunt inter peccatores, quomodo pro eis (parvulis) mortuus est, qui pro peccatoribus mortuus est?* Eadem habet S. Doctor *Op. imperf.* lib. ii, cap. 152, et alibi passim. Cf. Triassin. *De necessariis ad salutem gratia*, sect. v.

Ad 4. Dist. Si sermo sit de provisoro particulari, *conc.*; si de universali, *neg.* Etenim provisor universalis, ut bene animadvertit S. Thomas, *permittit aliquem defectum in aliquo particulari accidere, ne impediatur bonum totius. Unde corruptiones et defectus in rebus naturalibus dicuntur esse contra naturam particularem; sed tamen sunt de intentione naturæ univer-*

salis, in quantum defectus unius cedit in bonum alterius, vel etiam totius universi (1).

(1) Part. 1, q. 22, a. 2, ad 2. Cfr. Suarez, *In III part. S. Thom.* Tom. III, q. LXIX, art. VII, disp. XXVII, sect. III, circa finem. Cfr. præterea quæ de hoc ipso argumento scripsimus in *Tract. De Deo*, n. 644 et seqq.

TRACTATUS DE GRATIA.

PARS SECUNDA.

DE GRATIA SANCTIFICANTE.

CAPUT I.

PRÆNOTIONES.

Gratia sanctificans, quæ et habitualis nuncupari solet, vulgo definitur *supernaturale Dei donum permanentiter inherens animæ, quo homo immediate et formaliter sanctus redditur, justus, Deo gratus, filius Dei adoptivus, capax eliciendi opera meritoria vitæ æternæ, ejusdemque hæres.*

Ex hac definitione totum catholicæ doctrinæ systema colligitur circa hujus gratiæ naturam, ejusque effectus; ac 1° eam esse animæ nostræ intrinsecam seu ei intime inherentem; 2° illam esse, quæ animam a sordibus abluit, ac divino quodam decore fulgentem efficit; 3° inseparabilem propterea esse hanc sanctificantem gratiam a justificatione, quæ ab illa pendet, cum uno eodemque actu homo peccator, justus sanctusque efficiatur; 4° eam donum Dei esse, ad quod homo actuali Dei auxilio præventus se quidem disponere, numquam tamen illud proprie mereri potest, neque fide neque aliis operibus, cum a Deo gratis communicetur, præviis tamen necessariis dispositionibus in iis, qui ad eas sunt idonei, ita ut in hoc dono recipiendo activus simul et passivus homo sit; 5° non ea tamen ratione inherentem esse ejusmodi gratiam homini, ut ipse eam amittere amplius non possit; sed sicut libere per gratiam actualem se disposuit ad eam recipiendam, ita libere rursum eandem per peccatum amittere potest; 6° quod consequens est, cum nunquam sciat homo certitudine fidei, num omnes dispositiones attulerit, quæ ad formalem sanctitatem seu justificationem adipiscendam prærequiruntur, patet neminem credere posse, multo minus debere, fide divina, se gratiam justificantem esse consecutum; 7° pariter colligitur, quod si reipsa quispiam justificatus sit per ejusmodi donum ac sanctificans, nihil in eo esse, quod Deo displiceat, cum peccatum, quod separat a Dei amicitia, sit prorsus ab eo depulsum, neque ei amplius

PERRONE. I.

noceat concupiscentia, quæ justo relinquitur ad agonem, qui dum pro viribus ei resistit, meritorum sit ipsi uberrima seges, suppeditando jugem humilitatis ac vigilantie materiem. 8° Demum inferitur, opera meritoria esse fructum gratiæ sanctificantis, quæ per hæc ipsa opera augeri potest; et, si quis in ea perseveret usque in finem, ipsum hæredem fieri vitæ æternæ, cujus gloria major aut minor erit pro meritis, quæ sibi quispiam comparaverit.

Talis est doctrina catholica circa gratiam sanctificantem, justificationem ac meritum, quam Tridentina Synodus totidem canonibus definiit, quos inferius dabimus. Interea, ut pateat nexus hujus doctrinæ cum reliquis veritatibus et cum toto systemate, animadvertendum est, catholicam hanc gratiæ sanctificantis doctrinam profluere et necessario conjungi cum Ecclesiæ doctrina circa statum primi hominis ejusque lapsum.

Etenim, cum gratia originalis, prout toties inculcavimus, gratuitum donum fuerit, quo Deus in primo parente naturam humanam cumulavit, et quod ipsi addidit, spectari debet ea gratia velut *accidentalis* respectu ejusdem naturæ. Hinc, tali gratia per peccatum amissa, humana natura expoliata pariter fuit omnibus donis gratuitis, quæ gratiam seu justitiam originalem comitabantur. Attamen hæc ipsa natura, etiam post lapsum, ob amissionem hujus doni accidentalis, cujusmodi justitiam originalem esse diximus, nihil amisit de suis essentialibus. Cum igitur intelligendi ac libere eligendi facultates ad naturæ humanæ essentiam spectent, patet hasce facultates activitate ipsis propria pollere, quamvis attenuatæ et infirmæ evaserint post lapsum, reale ad integritatem primæ conditionis a Deo elevatæ ac tot donis auctæ. Reparata propterea per Christum humana natura, atque in pristinam dignitatem restituta, per gratias medicinales valida efficitur ad vincendam concupiscentiam obluentem atque ad præcepta servanda; per gratias præterea supernaturales illa-

(*Quarante-quatre.*)